

Advies aan college van burgemeester en wethouders van De Fryske Marren

Portefeuillehouder(s) Datum voorstel: Besluit raad: T.k.n. raad:	mevrouw S.D. van der Meer 7 februari 2025 Ja Nee	Overlegd/samengewerkt met: Adviseur: ☐ communicatie ☒ financiën ☐ inkoop ☐ juridische zaken ☐ p&o Team: ☐ backoffice sociaal domein ☒ bestuur en concernadvies ☐ dienstenbeheer ☐ informatie ☐ klanten contact centrum ☒ maatschappelijke ontwikkeling ☐ middelen ☐ ondersteuning ☐ realisatie ruimtelijk ☐ ruimtelijk beheer ☒ ruimtelijke ontwikkeling ☒ sociaal wijkteam jeugd en gezin ☒ sociaal wijkteam werk en inkomen ☒ sociaal wijkteam zorg en participatie ☐ vergunningen, toezicht en handhaving ☐ wijkbeheer ☐ wijkoverschrijdend beheer
Zaaknummer: Aantal bijlagen: Behandeld door: Team:	Z.772036 3 Klik of tik om tekst in te voeren. maatschappelijke ontwikkeling	

Onderwerp:

Beleidskader Wonen-Welzijn-Zorg 2025-2040

Ontwerpbesluit:

Het college besluit:

1. Kennis te nemen van het Beleidskader Wonen-Welzijn-Zorg 2025-2040
2. De raad voor te stellen om het Beleidskader Wonen-Welzijn-Zorg 2025-2040 vast te stellen

Datum:

Openbaar: openbaar

Besluit college:

Inleiding - Ynlieding

Op grond van de Wet versterking regie volkshuisvesting (Wvrv) zijn gemeenten verplicht om voor 2026 een Beleidskader Wonen-Welzijn-Zorg op te stellen. Dit beleidskader is nodig omdat mensen met een zorgvraag vaker en langer zelfstandig wonen. Het gaat bijvoorbeeld om mensen die uitstromen uit instellingen waar zij zorg ontvangen en zelfstandig wonen met begeleiding, zoals mensen met een verstandelijke beperking of psychiatrische aandoening. Het gaat ook om ouderen die zelfstandig blijven wonen, al dan niet in hun huidige woning.

Het Beleidskader Wonen-Welzijn-Zorg is het resultaat van een samenwerking met een grote groep stakeholders. Het is hiermee een breed gedragen kader met daarin de maatschappelijke opgaven en ambities voor wonen, welzijn en zorg voor inwoners met een zorg- of ondersteuningsvraag. We vragen u om kennis te nemen van dit beleidskader en de raad voor te stellen om het vast te stellen. Na het vaststellen het beleidskader wordt er samen met betrokkenen een uitvoeringsprogramma opgesteld.

Beoogd resultaat - Beëage resultaat

Inwoners met een zorg- of ondersteuningsvraag zijn in staat om zo zelfstandig mogelijk te functioneren met behulp van een passend aanbod van wonen, welzijn en zorg.

Argumenten - Arguminten

1.1 Het college beschikt over actuele kennis van zaken van het traject om te komen tot het Beleidskader Wonen-Welzijn-Zorg

Voor dit beleidskader geldt dat conform de planning en onze ambitie er in Q2 2025 een besluit wordt genomen door de raad. Actuele kennis over de inhoud van dit beleidskader, bevordert een goede besluitvorming.

Samen met de betrokken partijen zijn de volgende 3 opgaven centraal gesteld in dit beleidskader:

1. Vitale en leefbare dorpen en wijken
2. Een passende woning en woonomgeving
3. Houdbaar aanbod van zorg en ondersteuning

Door te werken aan deze opgaven werken we ook aan de volgende punten uit het coalitieakkoord.

- Een groot deel van onze ouderen ervaart eenzaamheid. De fysieke- en sociale leefomgeving speelt hierin een grote rol. De voorzieningen in de dorpen en het elkaar kunnen ontmoeten zijn belangrijke aspecten, die bijdragen aan het langer – op prettige wijze – thuis kunnen wonen.
- Het aantal inwoners met dementie zal de komende jaren flink stijgen. Hier gaan niet alleen grote zorgkosten mee gepaard, maar er wordt ook een steeds groter beroep op mantelzorgers gedaan. Wij willen een visie ontwikkelen om een dementie vriendelijke gemeente te worden. Hierbij kijken we naar de resultaten in andere gemeenten, die bijvoorbeeld werken met een laagdrempelige inloopvoorziening.

1. Vitale en leefbare dorpen en wijken

Het is belangrijk dat we naar elkaar omkijken en elkaar ondersteunen. Naast het traditionele vrijwilligerswerk wordt er meer een beroep gedaan op mensen in het algemeen. De zorg voor kwetsbare mensen wordt een gezamenlijke verantwoordelijkheid. We willen deze bewustwording en eigen verantwoordelijkheid stimuleren. We zien nog veel maatschappelijk potentieel dat niet wordt benut. Vrijwel iedereen wil wel wat voor een ander doen, maar vraag en aanbod komen moeilijk bij elkaar. We stellen ons daarom tot doel dat inwoners elkaar online en offline beter weten te vinden.

We realiseren ons hierbij dat een goed niveau van welzijn bijdraagt aan de zelfredzaamheid en het vergroten van het sociale netwerk van inwoners. Daarmee kan een beroep op hulp en zorg worden voorkomen of uitgesteld. Inwoners kunnen hierbij rekenen op het lokale netwerk en beschikbare of bereikbare voorzieningen. Naar schatting [30% van de huisartsenconsulten heeft nu een sociale achtergrond](#). Deelname aan sociale activiteiten zorgt vaak voor verbetering van leefstijl, vermindering van eenzaamheid en het vergroten van zelfredzaamheid. Het is belangrijk dat basisvoorzieningen¹ beschikbaar zijn in (middel)grote kernen en bereikbaar zijn vanuit kleine kernen. Daarnaast is het van belang dat de digitale vaardigheden en gezondheidsvaardigheden van onze inwoners van voldoende niveau zijn. Uit [onderzoek van Nivel](#) blijkt dat 1 op de 3 mensen over slechts beperkte gezondheidsvaardigheden beschikt.

Onderzoekers van het onderwerp ‘brede welvaart’ stellen dat de meetwaarden *eenzaamheid*, *percentage inwoners dat vrijwilligerswerk doet*, *onderling vertrouwen* en *een gevoel van veiligheid* het beste gebruikt kunnen worden om vitaliteit en leefbaarheid te beoordelen. We hebben resultaten geformuleerd die passen bij deze meetwaarden. We hebben hierbij ook gekeken naar de [huidige scores van onze gemeente](#) op deze meetwaarden. Onze inwoners waren bijvoorbeeld bovengemiddeld tevreden over hun gevoel van veiligheid. Als te bereiken resultaat formuleren we om deze reden *‘inwoners blijven boven gemiddeld tevreden over hun gevoel van veiligheid’*.

2. Een passende woning en woonomgeving

Eén van de uitgangspunten van dit beleidskader is dat inwoners zo lang mogelijk kunnen wonen in elke kern met regie over hun eigen leven. Dit sluit aan bij de wens van het grootste deel van onze inwoners. Zij willen in de eigen omgeving blijven wonen, ook wanneer zij zorg en ondersteuning nodig hebben. We zien in de beschikbare data overigens wel dat meer dan 80% van onze oudste inwoners (85+) al woonachtig is in een dorp waar de meest intensieve vorm van ouderenzorg beschikbaar is. Oudere inwoners lijken hiermee al wel te anticiperen op een veranderende gezondheidssituatie. Dit anticiperen is ook nodig, want continueren van de huidige organisatie van wonen, welzijn en zorg is door het gebrek aan personeel op korte termijn al niet meer mogelijk. We blijven wel streven naar passende voorzieningen in elke kern voor inwoners met een beperkte zorgvraag. Technologie kan daarbij helpen.

We onderscheiden dorpen met beperkte voorzieningen, dorpen met basisvoorzieningen en dorpen met uitgebreide voorzieningen. In dorpen met beperkte voorzieningen kunnen inwoners zelfstandig thuis wonen. In dorpen met basisvoorzieningen is aanbod van geclusterd wonen met welzijn en zorg. Dorpen met uitgebreide voorzieningen beschikken over instellingen voor gespecialiseerde zorg.

Inwoners die zelfstandig thuis wonen maken gebruik van zorg en ondersteuning aan huis. Hun voorzieningen op het gebied van welzijn liggen buiten het huis en regelmatig ook buiten het dorp. Meer kwetsbare inwoners wonen geclusterd samen. Bij deze voorzieningen is zorg en welzijn in de nabijheid beschikbaar. Deze inwoners nemen ook zo veel mogelijk deel aan het sociale leven van het dorp en de omgeving. De meest kwetsbare inwoners wonen vanwege de zware zorgvraag in een instelling. Hier vinden ook de meeste welzijnsactiviteiten plaats. Waar mogelijk nemen zij ook deel aan activiteiten in de nabijheid van de zorginstelling.

De sterke vergrijzing zorgt de komende tijd voor een bouwopgave. Hiervoor zijn door diverse onderzoeksbureaus analyses uitgevoerd en voorspellingen gedaan in opdracht van het Rijk en Zorgkantoor Friesland als uitvoerder van de Wet Langdurige zorg (Wlz). De resultaten zijn opgenomen in dit beleidskader. Aangezien het Rijk heeft bepaald dat het huidige aantal intramurale verpleeghuisplaatsen niet mag worden uitgebreid, moet de stijgende vraag naar verpleeghuiszorg worden ingevuld met andere vormen van geclusterd en/of zorggeschikt wonen. Op dit moment is er in onze gemeente geen volledig overzicht van het totaal aantal aanwezige geclusterde en zorggeschikte wooneenheden én de plannen om deze te realiseren.

---

¹ Informatie over basisvoorzieningen is onder andere te vinden in de [monitor brede welvaart van Planbureau Fryslân](#)

Deze uit te voeren analyse wordt geagendeerd in het uitvoeringsprogramma en gaat de basis vormen voor het bepalen van de bouwopgave. Het kan hierbij ook gaan om het herbestemmen van de bestaande locaties.

We hebben bij deze opgave ook specifieke aandacht voor alternatieve woonplekken voor aandachtsgroepen en pauzeplekken bij een tijdelijke woonzorgvraag. Dit is bijvoorbeeld nodig voor inwoners met onbegrepen gedrag door een psychische kwetsbaarheid of Alzheimer. Dit gedrag wordt door vele anderen vaak als overlast ervaren.

3. Houdbaar aanbod van zorg en ondersteuning

Het uitgangspunt van dit beleidskader is dat kwetsbare inwoners de zorg en/of ondersteuning ontvangen die zij nodig hebben. Het is niet meer vanzelfsprekend dat zorg en ondersteuning altijd beschikbaar is. Organisatie- en domeinoverstijgend samenwerken is noodzakelijk om de meest kwetsbare inwoners duurzaam zorg en ondersteuning te bieden. We moeten de beschikbaarheid goed verdelen en beginnen bij de meest kwetsbare inwoners. Dit betekent voor inwoners met een zware zorg- en ondersteuningsvraag dat wonen waar je kunt meer de nieuwe norm wordt in plaats van wonen waar je wilt.

We hebben vastgesteld dat een goede samenwerking tussen vrijwilligers en professionals onderling en met elkaar van groot belang is. Onze Adviesraad Sociaal Domein benadrukt dit belang in haar advies. Zij wijzen hierbij op het rapport ['Anders leven en zorg' van de Raad voor Volksgezondheid en Samenleving](#) (RVS). Met de RVS pleit de adviesraad ervoor om de komende vijftien jaar te werken aan een fundamentele verschuiving van cliëntgerichte zorg naar netwerkgerichte zorg, waarin een steunsysteem voor zorgrelaties centraal staat. Essentieel daarbij is dat naasten, vrijwilligers en professionals samen een team vormen. Om in een gelijkwaardige relatie de hulpvrager te ondersteunen. (Raad voor Volksgezondheid en Samenleving, 2022, p. 73).

Mantelzorgers spelen een belangrijke rol bij de opgave van een houdbaar aanbod van zorg en ondersteuning. De beschikbaarheid van mantelzorgers loopt door de vergrijzing echter sterk terug. We hebben daarom extra aandacht voor deze groep inwoners en willen voorkomen dat ze overbelast raken.

De voorspellingen zeggen dat het aantal mensen met dementie in onze gemeente stijgt van 850 inwoners in 2020 naar 1.430 inwoners in 2050. We hebben ons tot doel gesteld om een dementievriendelijke gemeente te zijn. We zetten ons hierbij actief in om mensen met dementie en hun mantelzorgers zo lang mogelijk mee te laten doen in de samenleving.

We beschikken in onze gemeente over specialistische voorzieningen voor ouderen- en gehandicaptenzorg. We stellen ons ten doel dat deze locaties ook in de toekomst behouden blijven.

2.1 De raad beschikt over de bevoegdheid om beleidskaders vast te stellen

Dit beleidskader is het eindresultaat van een omvangrijk participatietraject dat in april 2024 is gestart. Het is een breed gedragen kader waarmee we goede invulling kunnen geven aan de gestelde opgaven.

Voor dit beleidskader geldt dat er uitgangspunten, opgaven, doelen en resultaten zijn benoemd. Dit maakt het beter mogelijk om te monitoren of de geleverde inspanningen een bijdrage leveren aan het realiseren van de doelen en resultaten en daarmee aan het behalen van de drie centrale opgaven. De monitoring levert vervolgens informatie op waarmee we gezamenlijk kunnen bijsturen.

Kanttelingen: risico's en eventuele beheersmaatregelen – Kanttekeningen: risico's en eventuele beheersmaatregelen

Op grond van de Wet versterking regie volkshuisvesting (Wvrv) zijn gemeenten verplicht om voor 2026 een Beleidskader Wonen-Welzijn-Zorg op te stellen. Om het risico van het niet halen van de deadline te verlagen, zijn we het proces gestart in 2024 en is de planning en ambitie om dit beleidskader in Q2 2025 vast te stellen. Naast het voldoen aan de wettelijke verplichting is het vaststellen van het beleidskader nodig als belangrijk startpunt voor alle samenwerkende partijen om een uitvoeringsprogramma te ontwikkelen.

Beleid, regelgeving en Sustainable Development Goals (SDG's) – Belied, regeljouwing en Sustainable Development Goals (SDG's)

Realisatie van een passend aanbod voor wonen-welzijn-zorg voor inwoners met een zorgvraag draagt bij aan SDG's 3 Goede gezondheid en welzijn, 10 ongelijkheid verminderen en 17 partnerschap om doelstellingen te bereiken.

Financiën - Finânsjes

De dekking voor de onderwerpen uit het Beleidskader Wonen-Welzijn-Zorg komt voorlopig uit bestaande budgetten. Het gaat bijvoorbeeld om de budgetten van de sociale basis, doelgroepenvervoer, gezondheidsbeleid en WMO. Naast deze structurele middelen zijn er ook incidentele middelen. Het gaat bijvoorbeeld om SPUK budgetten, maar ook de financiële middelen vanuit de Regio Deal worden betrokken.

Het beleidskader is erop gericht om de gemeenschappelijke kracht van inwoners te ondersteunen en te versterken. Daarnaast is het gericht op het verbeteren van de samenwerking tussen vrijwilligers en professionals onderling en met elkaar. Dit zijn veelal taken die bij de gemeente zijn belegd terwijl de inspanningen zich richten op het uitstellen en voorkomen van zorg die veelal wordt betaald uit de budgetten van de zorgverzekeraar en het zorgkantoor. Om deze reden kijken we gezamenlijk ook goed naar de financiële middelen die vanuit hen beschikbaar worden gesteld om de transitie van cliëntgerichte zorg naar netwerkgerichte zorg mogelijk te maken.

Op dit moment is niet vast te stellen of en welke investeringen uit het Beleidskader Wonen-Welzijn-Zorg naar voren komen. We zien wel dat het versterken van de sociale basis een belangrijke pijler van dit beleidskader is. Het versterken van de sociale basis moet ook zorgen voor het afremmen van de groei op WMO maatwerkvoorzieningen. Zoals eerder benoemd in deze paragraaf zijn we voor wat betreft investeringen niet de enige verantwoordelijke en zijn er ook tijdelijke financieringsbronnen beschikbaar. Duidelijkheid over eventuele investeringen komt er in het Uitvoeringsprogramma Wonen-Welzijn-Zorg 2025-2030. De raad wordt geïnformeerd over de voortgang van de ontwikkeling van dit uitvoeringsprogramma.

Duurzaamheid – Duorsumens

Realisatie van een passend aanbod voor wonen-welzijn-zorg voor inwoners met een zorgvraag draagt bij aan de sociale duurzaamheid voor de inwoners van onze gemeente.

Participatie - Partisipaasje

Dit beleidskader wordt breed gedragen. Hier is een uitgebreid participatietraject aan vooraf gegaan. Tijdens de druk bezochte stakeholdersbijeenkomsten van 15 april 2024 en 17 juni 2024 bleek een grote betrokkenheid. Er waren tussen de 40 en 50 mensen aanwezig vanuit meer dan 20 verschillende professionele organisaties.

De gemeente werd vertegenwoordigd door de betrokken bestuurders, specialisten uit het sociaal wijkteam, dorpencoördinatoren en beleidsadviseurs vanuit het ruimtelijk en het sociaal domein. Naast de bijeenkomsten voor externe stakeholders heeft op 23 mei 2024 ook een bijeenkomst plaatsgevonden voor alle stakeholders binnen de gemeentelijke organisatie.

In september 2024 werd het concept beleidskader tijdens twee verschillende bijeenkomsten besproken met vertegenwoordigers van verschillende dorpsbelangen, ouderenbonden, huurdersverenigingen en inwonersinitiatieven. Daarna werd op 30 oktober 2024 de raad geïnformeerd. Tot slot was Wonen-Welzijn-Zorg een onderwerp van gesprek tijdens de centrale jaarlijkse bijeenkomst van alle dorpsbelangen en de gemeente op 5 november 2024. Al deze verschillende stakeholdersbijeenkomsten hebben veel input gegeven voor dit beleidskader. Na het verwerken van alle feedback werd onze Adviesraad Sociaal Domein gevraagd om advies uit te brengen. Zij adviseerde in beginsel positief, maar had ook een aantal kritische kanttekeningen. Dit advies en onze reactie hierop is terug te vinden in de bijlagen 2 en 3.

Communicatie - Kommunikaasje

Na vaststelling van dit beleidskader door de gemeenteraad vindt publicatie plaats via [Overheid.nl](https://overheid.nl).

Vervolg en evaluatie - Ferfolch en evaluaasje

De ambitie van het Beleidskader Wonen-Welzijn-Zorg is dat inwoners met een zorg- of ondersteuningsvraag in staat zijn om zo zelfstandig mogelijk te functioneren met behulp van een passend aanbod van wonen-welzijn en zorg. Hierbij hoort een uitvoeringsprogramma. Dit programma bevat de acties die moeten leiden tot het realiseren van de gezamenlijke ambitie. De rollen, taken en verantwoordelijkheden worden verdeeld onder de samenwerkende partijen, zodat duidelijk is wie wat gaat doen. Aan de hand van het uitvoeringsprogramma bepalen we de benodigde capaciteit van mensen en middelen. Dit programma wordt voorgelegd aan uw college. Het is de planning en ambitie om hierover te besluiten in Q4 2025.

Bijlagen - Taheakke

1. 250120-Beleidskader Wonen-Welzijn-Zorg 2025-2040
2. 241223-Advies Adviesraad Sociaal Domein Beleidskader Wonen-Welzijn-Zorg 2025-2040
3. 250113-Reactie op advies Adviesraad Sociaal Domein Beleidskader Wonen-Welzijn-Zorg